

De voorlanden van de dijken in Groningen en Friesland bestaan grotendeels uit kwelders. Uit o.a. de studie van de POV Waddenzeedijken HR Effectiviteit Voorlanden is gebleken dat deze voorlanden bij bepaalde waterstanden de golfbelasting verminderen. Hierbij spelen de hoogte en de ruwheid van begroeiing een rol. Het meenemen van het voorland bij het ontwerp en de toetsing van een dijk vraagt daarom om afspraken met beheerders en gebruikers van dat voorland. Het procesonderzoek Dijk met Voorland richt zich (vooral) op deze procesaspecten van het meenemen van voorland. Samenwerking met andere partijen is daarbij cruciaal.

Doel en proces

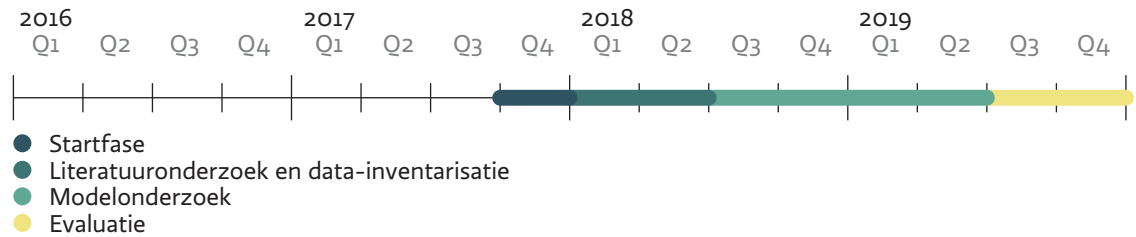
Uiteindelijk was het doel een vertrouwensband te bouwen om samen naar een toekomstbestendige kustzone te werken. In dit onderzoek door Wetterskip Fryslân is middels een 'pilotproces' uitgezocht in hoeverre het haalbaar is om met alle partijen die belangen in het voorland hebben, een visie op het voorland op te stellen en om daar een mogelijke pilot bij te formuleren. De hoofdvraag daarbij was; wat is de meerwaarde van samenwerken?

De meerwaarde van samenwerken boven water krijgen, gebeurde met behulp van de spelmethode van 'Be Safe'*. In 2018 en 2019 hebben enkele werksessies met betrokken partijen in het pilotgebied plaatsgevonden. Ook individuele gesprekken onder begeleiding van een externe partij hebben geholpen om alle belangen inzichtelijk te krijgen. De meerwaarde van samenwerken is op een aantal aspecten duidelijk geworden. Namelijk veiligheid tegen overstromingen, de beleving van het gebied, het landschap en de cultuurhistorie, de veeteelt en de natuur.

De dijk langs de Friese Waddenzeekust in Noard-Fryslân Bûtendyks is onderdeel van een brede kustzone, inclusief achterland, dijk en voorland met zomerpolders, zomerkades en kwelders. In de visie wordt de kustzone integraal beschouwt, wat betekent dat gekeken wordt naar de functies in het gebied en naar de relatie met de Waddenzee. De functies in het gebied zijn veiligheid tegen overstromingen, de beleving van het gebied, het landschap en de cultuurhistorie, de veeteelt en de natuur. De kustzone moet toekomstbestendig worden voor deze functies.

* Het doel van BE SAFE is om nieuwe methoden te ontwikkelen om zo te kunnen inschatten in hoeverre beplante vooroevers kunnen bijdragen aan een kleinere kans op overstromingen.

Planning

Onderzoeksvragen

Er is gekozen om de geformuleerde vragen te beantwoorden aan de hand van een pilotproces in Noard-Fryslân Bûtendyks. Omdat er in de omgeving nog een grote dijkversterking aan komt, is het belangrijk om in de POV Waddenzeedijken de ruimte te nemen om te oefenen.

- 1 *Welke partijen spelen een rol bij het maken van een gezamenlijke (beheer)visie?*
Middels een issue- en stakeholderanalyse is bepaald welke partijen in Noard-Fryslân Bûtendyks belangen hebben op en rondom het voorland.
- 2 *Wie heeft welk belang en wat zijn de verschillen en overeenkomsten?*
Om dit goed met elkaar te kunnen uitzoeken hebben we het proces laten begeleiden door Be Safe. Zij zochten een pilot om hun Methodiek 'Meerwaarde van Samenwerking' te toetsen. Hierdoor was het voor ons beide een goede manier om een dit proces in te steken. Het begeleiden van het proces door een externe partij is uiteindelijk een hele goede keus gebleken. Daardoor was ook de facilitator van het onderzoek onafhankelijke partij in het geheel. Dit was noodzakelijk om allemaal gelijkwaardig in het proces te stappen.
- 3 *Welke aspecten (o.a. juridisch) zijn van belang bij het vastleggen van een gezamenlijke beheervisie?*
Vooraf, in fase A, hebben we alle beheervisies die er waren over verschillende thema's en gebieden bij elkaar gezocht. Onze conclusie was dat de visies vaak door externe partijen worden geschreven, en vooral de visie van 1 partij uitdragen. Daarom hebben we gekozen om deze visie een gezamenlijk product te laten zijn, met thema's die door de gehele groep stakeholders zijn bepaald. De visie is ook geschreven door de externe begeleidingspartij. Uiteindelijk is het nog geen juridisch document, maar het biedt een startpunt bij de volgende dijkverbetering. Voor meer informatie over de juridische aspecten verwijzen we naar het eindrapport van de POV Voorlanden 2019.
- 4 *Wat zijn de kosten van het beheer en hoe is de kostenverdeling voor de verschillende partijen?*
Dit onderwerp is nog weinig aan de orde geweest tijdens ons proces. Wat wel duidelijk is, is dat iedereen bereid is om zijn steentje bij te dragen als het gaat om eigen doelen, belangen en wensen. En juist als het proces goed is, komt er ruimte om elkaar te helpen.
- 5 *Wat zijn de voor- en nadelen van het vastleggen van een gezamenlijke visie?*
Het belangrijkste voordeel is dat het leidt tot een stabiele samenwerking en vertrouwen. Uiteraard kost dit proces wel veel tijd, wat mogelijk als een nadeel gezien kan worden. Echter in onze optiek is tijd die je aan de voorkant in het proces steekt, bij uitvoering te winnen.

Door vertrouwen en openheid ontstaat op termijn een duurzame relatie waarin beide partijen bereid zijn in oplossingen te denken. Daarnaast kan samenwerking in de marktbenadering leiden tot product- en procesinnovaties door de dialoog met de omgeving. En mogelijk tot co-financiering. Dit wordt door Covey samengevat in een formule als de economie van vertrouwen:
↑ vertrouwen = ↑ snelheid en ↓ kosten.
- 6 *Is de spelmethode die door 'Be Safe' is ontwikkeld geschikt om de belangen in beeld te brengen en de samenwerking te bevorderen?*
Ja. Daarvoor hebben we als onderzoek het eindproduct Handreiking 'Meerwaarde van Samenwerking' laten opstellen. Dit kan gebruikt worden bij dijkverbeteringsprojecten of programma's.

Resultaten

Uiteindelijk heeft het onderzoek als eindresultaten opgeleverd;

- Een Cultuurhistorische Analyse van het pilotgebied Noard-Fryslân Bûtendyks
- Een handreiking 'Meerwaarde van Samenwerking', waarmee omgevingsmanagers aan de slag kunnen bij een omgevingsproces. Hierin staat ook het verloop van dit pilotproces beschreven.
- Een gezamenlijke visie op de toekomstbestendige kustzone, door de betrokken partijen van het pilotgebied Noard-Fryslân Bûtendyks.
- De uitwerking van een pilotidee dat gezamenlijk is ontstaan, dat (met nadere verdieping) eventueel toegepast kan worden in een dijkverbeteringstraject.

Het belangrijkste resultaat is dat het proces deze anderhalf jaar heeft geleid tot een stabiele vertrouwensrelatie om in de toekomst samen naar de waterveiligheidsopgave te kunnen kijken. Alle leerpunten uit dit proces worden meegenomen in het volgende dijkversterkingsproject van Wetterskip Fryslân, Koehool- Lauwersmeer.

Contact

Jan Hateboer

e jhateboer@wetterskipfryslan.nl

t 06 46 17 24 40

Op de website van de POV Waddenzeedijken vindt u meer informatie en de rapporten en (tussen)resultaten van de verschillende onderzoeken: www.pov-waddenzeedijken.nl.

De waterschappen Hunze en Aa's, Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân voeren de POV-Waddenzeedijken uit onder de paraplu van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. In dit programma werken Rijk en waterschappen samen om Nederland te beschermen tegen overstromingen, nu en in de toekomst.